

שלנו לבטא זאת בהירות. לא פעם ביקש ממני למתן את עמדותינו, כדי לאפשר הידברות בינינו ובין האגף המתון במפלגת העבודה.

ומעולם לא שמעתי מדבר רעה על גולדה מאיר, אך נאמר לי כי בחוגים הקרובים לו יותר ביטא לאחרונה את חרדו תו הגוברת נוכח מדיניותה של גולדה.

מבחינה פרלמנטרית השתדל ברקת — אחרי אותה טערה — למנוע סערות נוספות, ועזר לנו לא פעם לשים לאל התי נכלויות של חברי סיעתו. הוא גם אימץ לעצמו את ביקורתנו על ההעדרות ממלי את הכנסת, ונטל לידיו כמה פעמים יוזמה לצמצם שערוריה זו. מובן שכל נסיגותיו העלו חרס.

ברקת, כפי שהכרתיו, היה אדם נכון, מתון, מבקש הידברות, בעל הומור יבש, יותר אינטקטואלי מרוב העסקנים בארץ. לא פעם ענה כי החשד שהופעתו האפורה משתירה אופי רומנטי, רגישות נסתרת דרכים יפים.

חשבתיו על כל אלו כאשר עמדתי ליד הקבר הפתוח. קולו של המואין הגיע ממרהיבות למטה, פעמוני הכנסיה דינדנו בעדינות בפסגת הירחונים. המראה הנהדר של ירושלים הדורלומית והתלת דתית השתרע למרגלות הקבר. בחירת ה מקום גילתה חוש ליופי, ואולי גם את כמיהתו לשלום ולפשרה.

מעמדו

של היו"ר

הציבור לא התרגש מפטירתו של יו"ר הכנסת. הרי זה מגלה יחס ציבורי מסויים לתפקיד זה.

מבחינה פורמלית, היו"ר הוא מ"מ הנשיא, ואחד ממושגת הארץ שים המרכזיים במדינה. למעשה, אין זה שחר.

הנשיא מסמל את הריבונות של המדינה. ויש הסכם אולם להתייחס אל בעל משרה זו כאל אישיות על-מפלגתית. ה מסמל גם את אחדות הציבור על כל זרמיו ופלגיו. ראש-הממשלה הוא בעל סמכות מכרעת לגבי עניינים של חיים ומוות, ו סמכות זו הולכת וגדלה משנה לשנה.

יו"ר הכנסת. לעומת זאת — מה שמכיר תי? מה הוא מסמל?

מבחינת הסמכות, היא קרובה לאפס. הוא יכול לעשות צרות לח"כ או לסיעה, אך בסופו של דבר קובע בכנסת התקנון, ויש יחסי-כוחות, ואין ה"ר יכול לחרוג מהם.

מה הוא מסמל?

יו"ר הכנסת יכול היה — ואולי צריך היה — לסמל את ריבונות בית-הנבחרים כנגד הרשות המבצעת, את עליונות הבית כולו, על כל סיעותיו.

איזה היה זה כן, היה יחס הציבור אל היו"ר שונה, מן הסתם.

אבל אי אפשר לרמות ציבור, והדברים גלויים. יו"ר הכנסת נבחר בפועל על פי שיקולים מפלגתיים טהורים או בלתי טהורים, וגם בתפקידו הוא נשאר איש מפלגה. כאשר הוא איש מפלגת-השלטון, הרי הוא רואה את תפקידו העיקרי בהכנעת הפלמנט לממשלה, במילוי כל מישאלות הממשלה במהירות ובזריזות.

כן בדיוק ראה ראובן ברקת את תפקידו, ומעולם לא הסתיר שגם בתור יו"ר הכנסת הוא ראה את עצמו קודם כל כשליח המפלגה. לא היה אף מיקרה אחד בו ייצג את ריבונות הכנסת נגד ה ממשלה.

כדי יו"ר חדש, שיוכרז ע"י פי אותם השיקולים ובאותן הנסיבות, ינהג כמוהו.

מכיוון שהציבור יודע זאת, הוא מת ייחס אל יו"ר הכנסת כאל איש הממלא תפקיד טכני, ושמעמדו הפורמלי אינו מבטא את מעמדו האמיתי במערכות ה שלטון.

אם זה מצער — הא הציבור איש. מוטב יתאר את הסיבה ה אמיתית.

במדינה

(המשך מעמוד 14)

שבידיהם והטילו מטעני חבלה לבתים. הם ירו בכל מי שראו בחתים, בכלל זה נשים וילדים. המפקדים אף לא ניסו למנוע את ההרג המביש. אני ומספר תושבים מירושלים, התחננו בפני המפקדים כי יורו לחייליהם לנצור את הכלים — אך לשווא. בינתיים, הוצאו מתוך הבתים כעשרים וחמישה גברים והוסעו לסיבוב נצחון בנוסח "טריומף רומאי" בשכונות מחנה יהודה וזכרון יוסף. בתום הסיוור הובאו למחצבה שבין גבעתי-שאל ודיר יאסין וגורו בדם קר...

כתם בהיסטוריה. עדותו של אל"מ פעיל כלללת בתוכה את הפרט המפתיע על השתתפותם של פלמ"חאים בפעולה, שמפקדת ההגנה בירושלים סירבה לאשר אותה: "אחד מלוחמי הלח"י החליט להר עיק עורה. הוא יצא דחוף למחנה שגלר. בבסיס נמצאה אז פלוגה של הגדוד השני שי של הפלמ"ח. הלוחם נכנס לחדרו של יעקב ("יעקב") ווג מקיבוץ מרחביה ובקול מתנשף אמר: "אנחנו חוקשים את דיר יאסין ויש שם ברוך. אתה מוכרח לי עזור. יעקי העלה מספר לוחמים מהפלוגה על משיאת. נטל מרגמת שני אינטר ו במהירות יצא לכיוון דיר-יאסין... כאשר ראיתי את אנשי הפלמ"ח בשטח, פניתי ליעקי בהצעה כי יסתלקו מיד — אחרת יסתכבו. הם שמעו לעצתי ומיהרו לעזוב את המקום..."

מסכם פעיל: "פעולת דיר-יאסין היא לדעתי כתם רציני על ההיסטוריה של עם ישראל. היא גרמה לנו נזק עצום. חשוב כי בין מגני הפעולה היה מפקד הלח"י נתן ילין-מור ומפקדת הלח"י בתל-אביב."

עיתונות

מאפוזיציה

לשלטון

גליון ערב פסח של על המשמר, עיתון זה של מפלגת הפועלים המאוחדת, היה הופך ביד סטודנט הכותב עבודת מחקר על הנושא "מאפוזיציה לשלטון" מיסמך בעל ערך.

על פני 22 עמודים, הצליחו עורכי על המשמר לערוך ראיון מקיף עם מאיר יערי בן ה-75, להגן על אימרות ראש-ה ממשלה ("הם לא נחמדים") בקשר לפנ תורים, לטהר את המישטרה מאשמת חי פוי על "הפשע המאורגן", ולהשמיץ את חברי הקיבוץ הארצי המשתתפים ב"מסע אל התיל" כ"פלגנים".

צוות העורכים של על המשמר, ברא שותם של העורך יעקב עמית, מארק גפן וחיים שור, היה עסוק מאוד בימים שלפני החג. הצוות יצא לשכונת-התקווה, כדי להיפגש עם כמה עשרות מאנשי השכור זה, ולהגן בפניהם על עמדות הממשלה ומדיניותה בכל הנוגע לפער העדתי. בי אותה הזדמנות הסביר מארק גפן, כש מישתה מהקהל התקף את דברי ראש- הממשלה בקשר לפנתרים: "אני אניד לך מה שראש-הממשלה אמרה, כדי ש יהיה ברור. זה היה באותו יום שבירו- שלים היתה הפגנת פנתרים, והתגלה שם איזה בקבוק מולוטוב. אז היא אמרה שהם בכלל לא נחמדים שהם זורקים בקבוקי מולוטוב. היא אמרה שזה לא נחמד ש זורקים בקבוקי מולוטוב..."

זכרון נפלא. צוות המערכת סיים את פגישתו עם אנשי שכונת-התקווה, ומיהר לפגישה אחרת עם ראשי המטה הארצי של המישטרה. בהתקווה התקיימה הפגנה שם במעדרון מ"פ"ם, עם המישטרה-נפגשה המערכת ליד שולחן ערוך לארוחה דשנה. גם האווירה בין המשוחרים היתה דשנה: "אתם ברוך השם לא באופוזיציה", קינח בשיעור רצון מפקד המחוז הצפוני, את רון סלע. "אני זוכר תקופה שבה לא ילכלו לבוא אל עמית ולטעון אליו הרבה. היו לו טענות: שטראסיס, וליכלוך קיר רות, וקריית-חיים ומעצר ילדים בחדרה — כל מיני דברים. אני מבין, היום זה לא ככה..."

עורך על המשמר, יעקב עמית, נהנה מאוד מזכרונות העבר: "יש לך זיכרון נפלא" העיר הסוציאליסט-ציני-המפכן בפנייה ממשלתית.

ההבדל בין הפגישה בשכונת התקווה לזו עם מטה המישטרה, ניכר לא רק ב ארבע המנות של הארוחה ובמשקאות ש יצבו על השולחן — לעומת המועדון ה אפור והשימוש של השכונה המיוזנת, אלא גם בתוכן הדברים. בשכונת התקווה התי (המשך בעמוד 22)

מה המריץ את אברי אל-עד לפתוח

"הנקמה היא מאכל שיש לאכול אחרי שהתקרר." (סטלין)
ה נקמה של. האדם השלישי המתנה זמן רב. במשך 17 שנה היא הספיקה להתקרר.

מתוך 17 השנים שעברו מאז "העסק הביש" ועד היום, בילה האדם השלישי 12 שנים מלאות בבית-הסוהר. מהן היו ארבע שנים. הנמחלות בדרך כלל לאסירים. הן לא נמחלו לאדם השלישי.

במשך השנים האלה, הוטחו בפני האיש האילם-מאונס האשמות חמורות מאין כמור תן. נאמר ונכתב עליו, תחילה בחשאי ולאחר מכן בגלוי, שהוא היה סוכן מצרי, שמכר את הרשת הישראלית לאוייב, וגרם לתליית חבריה, שהיה סוכן כפול, לפני ואחרי העסקה-הביש.

כשהיה בכלא, לא יכול היה האדם השלישי להשיב. הוא לא יכול היה להשיב גם אחרי שיתחרורו, מטעמי צנוניות. עכשיו, כשהוא בחו"ל, ההליט לפרסם את גירסתו. השבוע פורסמה תמצית גירסה זו, יחד עם הפרטים החשאיים ביותר, בשבועון המיליונים הגרמני דר שפיגל. היתה זאת מיקדמה ראשונה על-חשבון ספרו של האדם השלישי, שיפורסם בעוד כמה חודשים בהוצאה-לאור הגדולה ביותר של ארצות-הברית, ראנדום האוס.

גי'בלי, אברי והאשה

ה תוצאה הראשונה של הפירסום הגרמני היא שסוף-סוף ניתן לגלות מיהו. בעצם, האיש שמילא תפקיד זה מרכזי בעסקה-הביש, שגרם לנפילת ממשלת ישראל ולכל שרשרת-הסיוטים של "פרשת לבון". הציבור הכירו במשך שנים רבות רק בשם המלודרמטי: "האדם השלישי". חבריו מכירים אותו בשם "אברי". שמו האמיתי הוא אברהם זיידנוורק (בגרמנית: "מיפעל משי"). רק לאחרונה שינה את שמו לאל-עד.

אברי, 46, גבר גבה-קומה ויפה-תואר, בעל עיניים כחולות מאוד, דומה לגרמני — עובדה שקבעה את גורלו. אין זו חזות מיקרית. הוא נולד באוסטריה, אביו, מנהיג סוציאלי-דמוקרטי שהושם במחנה-ריכוז על ידי הנאצים, נחשב עד היום לגיבור ההתי נגדות האוסטרית. כאשר ישב אברי בכלא, גשלוהו חבריו של האב, מנהיג הסוציאליסטים מווינה לישראל, כדי לדאוג לבן ולהתעניין בגורלו.

עיסוקיו הפוליטיים של האב, והעובדה שנשאר באוסטריה כאשר אברי ואחותו עלו לבדם לישראל במסגרת עליית-הנוער, הטביעו עליו את חותמם. אברי היה תמיד איש "בעייתי", אדם שלא התחבר בנקל עם אנשים, ושלא השתלב בנקל בחברה. בימי מלחמת-העצמאות, כשהיה איש ההגנה בירושלים, נתפס אברי בפרשה שלא היתה או יוצאת-דופן. הוא העביר באופן פרטי מקרר מן הרכוש הנטוש, לדעת אברי, ניפחו פרשה זו כדי להתנכל לו. על כל פנים, הדבר שם קץ לחלומות על קאריירה בצה"ל.

בינתיים התחתן אברי עם אשה, שמילאה תפקיד חשוב בחייו. היא היתה ידידתו של בנימין גי'בלי, ראש אמ"ן, וכך נוצר קשר שהיה הרה-גורל. אמנם, אברי נפרד מאשתו הסוערת, שילדה לו בת, ושירדה כעבור זמן-מה להאמבורג, שם היא חיה עד היום, אולם גי'בלי שם עליו עין, הפעיל אותו במודיעין.

(בתיאור שפורסם בדר שפיגל, לא הזכיר אברי צד זה של העניין. לדבריו, גוייס לפעולות-מודיעין במצריים על-ידי אברהם דר, איש חיל-הים, שהקים את ה רשת).

מדוע הוחשד אברי?

כ אשר החליט גי'בלי כרגע האחרון מש להעמיד את אברי בראש פער לתה-חבלה במצריים, גייס גם את אשתו של אברי כדי לשכנע אותו. זה היה מור זר, לאור העובדה-שהזוג כבר נפרד קודם לכן, אבל גי'בלי רצה לשבור את היסוסיו של אברי.

ואכן, אברי לא התלהב לתפקיד שנכפה עליו. הוא הצליח ליצור לעצמו זהות חדשה בגרמניה, בשם אולד פראנק, קצין וורמאכט לשעבר, בשם זה יצר לעצמו קשרים במצריים, ניהל עסקים ששימשו כסיו לפעולות-מודיעין. הוא לא רצה לסכן את כל אלה.

אולם לא היתה ברירה. איש אחר, שתתי לה הוטל עליו התפקיד, התחמק ברגע

נושאי הגילויים

גי'בלי בימי הפרשה

גי'בלי כיום

לבון בימי הפרשה

האחרון. אברי נשאר כמועמד יחיד — בחירה שהיתה הסרת-אחריות בצורה מחרידה. כי אין ספק שתכונותיו לא התי-אימו מלכתחילה לפעולה מסוג זה, דווקא, המאמר שהופיע בדר שפיגל מתאר בהר-חבה את פעולות-החבלה שבוצעו בקאהיר